

LES AVENTURES DE TOM SAWYER

**LES AVENTURES DE
TOM SAWYER**

MARK TWAIN

[SAMUEL LANGHORNE CLEMENS]

Traducció de MARIA ANTÒNIA OLIVER

Il·lustracions de MERITXELL RIBAS PUIGMAL

Edició especial amb motiu
del centenari de la mort de Mark Twain

laGalera

Primera edició en la col·lecció Grumets: març del 1982
Primera edició en aquesta col·lecció: setembre del 2010

Disseny de la coberta i de l'interior: Adriana M. Vila-Abadal

Títol original anglès: *The Adventures of Tom Sawyer*

Il·lustracions de Meritxell Ribas Puigmal
realitzades en *grattage* sobre plafons de fusta entintats, Ampersand.
Reproducció fotogràfica d'Antoni Bofill.

Edició: David Monserrat
Coordinació editorial: Anna Pérez i Mir
Direcció editorial: Iolanda Batallé Prats

Traducció de Maria Antònia Oliver
© Meritxell Ribas Puigmal, 2010, de les il·lustracions
© La Galera, SAU Editorial, 2010, de l'edició en llengua catalana

La Galera, SAU Editorial
Josep Pla, 95 – 08019 Barcelona
www.lagalera.cat
lagalera@grec.cat

Imprès a SA de Litografia

Dipòsit Legal: B.28.715-2010

Imprès a la UE

ISBN: 978-84-246-3343-1

ISBN del pack "Tom Sawyer i Huckleberry Finn": 978-84-246-3516-9

Qualsevol mena de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra resta rigorosament prohibida i estarà sotmesa a les sancions establertes per la llei. L'editor faculta el CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) perquè n'autoritzi la fotocòpia o l'escaneig d'algun fragment a les persones que hi estiguin interessades.

PRESENTACIÓ

Les aventures de Tom Sawyer és un llibre que explica la història d'un noi d'un poblet americà, cap allà a la fi del segle XIX. Tom Sawyer és un xiquet terriblement entremaliat que, a parer de la gent gran del poble, no se'n rumia cap de bona. Les seves aventures no són el que podria fer pensar la paraula aventura. No es perd al mig del desert, no descobreix dracs malignes que tenen atemorida la gent, no viatja per les galàxies, ni coses per l'estil. Les seves aventures no el porten més enllà d'unes quantes milles lluny del seu poble. Però la imaginació el converteix en pirata, i en les seves pirateries arrossega alguns dels seus amics. A vegades és un bandoler anglès llegendari, Robin Hood, i les arbedes dels voltants del poble esdevenen fàcilment el bosc de Sherwood. Altres vegades és un indi ferotge, que comanda milers i milers de guerrers valents i coratjosos que s'acaben esbatussant entre ells.

Tom Sawyer sap un munt de fórmules màgiques, de remeis miraculosos, de supersticions i de cançons d'efectes extraordinaris. Creu en bruixes i en fantasmes, en cases encantades i en tresors abandonats. I sap la manera de trobar aquests tresors. I la manera d'esquitllar-se de l'encanteri de les cases abando-

nades. Però la seva saviesa no sempre li serveix de gran cosa i, entre el que s'imagina i el que li passa en realitat, resulta que la seva vida és un moviment constant, una aventura inacabable.

També hi ha els amors. Tom s'enamora fàcilment, i tot d'un plegat ja se sent un heroi, com si diguéssim un cavaller que mata el drac que té presonera la princesa dels seus somnis. O l'enamorat que mor d'amor sense ser correspost. En aquest cas dels amors de Tom, a mi em sembla que la realitat és molt més bonica que els somnis que s'inventa: no es mor d'amor a la intempèrie per la seva Becky, però en canvi li dona gairebé tot el seu pastís quan s'han perdut dins una cova laberíntica i no en saben trobar la sortida; o es declara culpable d'haver esqueixat un llibre, per evitar que la seva estimada sigui apallissada pel mestre.

Tom té un germanastre, Sid, que és un espieta. Té una tia, la tia Polly, que sempre li ho perdona tot. Té un amic, Huckleberry Finn, un noi abandonat, sense casa ni família, però que està satisfet de la seva sort. Tom no té joguines. Si més no, no té les joguines que tenen els nois i les noies d'avui. Té bales, bocins de ferro, cordills, rates mortes, pedres que escriuen... També estels vells i xinxes botadores. Són el seu tresor. Un tresor que es fa immensament valuós gràcies a les ganes de jugar que té Tom, gràcies a la fantasia que el noi posa en aquests fòtils i en el seus jocs. Tom tampoc no té televisió. Però té la imaginació molt més viva que totes les televisions. I aquesta imaginació, aquesta fantasia seva, el fa divertir-se d'allò més. També el fa patir, de vegades: com quan es pensa que no l'estima ningú, o quan creu que l'encalquen els dimonis.

Al llarg de tot el llibre, de lectura ben fàcil i entretinguda, l'autor fa constantment l'ullet al lector. L'humor, la ironia, la sàtira i la tendresa són unes característiques determinants en

l'obra de Mark Twain, així com la descripció d'una manera de viure d'un temps i d'un lloc que, malgrat que siguin molt allunyats de la nostra geografia i de la nostra època, la ploma de Twain ens fa sentir ben propers.

La mestria de Mark Twain fa que els personatges d'aquest llibre, i de molts dels seus altres llibres, hagin resistit el pas del temps i que, potser sense que ell s'ho proposés, hagin esdevingut un punt de referència obligat per a tota la literatura juvenil de després. I també una lectura obligada i magnífica per als joves de totes les generacions posteriors.

Potser per això Tom Sawyer i el seu amic Huck han estat protagonistes de pel·lícules, de sèries de televisió i de dibuixos animats. Penso, però, que sempre és més interessant anar a raure a l'original, a la lectura del llibre tal com el va crear l'autor, un escriptor extraordinari que va fer escola en la literatura juvenil: una literatura divertida, intel·ligent, no paternalista. Una literatura que fa llegir fins i tot els qui diuen que no els agrada llegir, i que apassiona els qui ja són lectors avesats.

Mallorca, 1982

MARIA ANTÒNIA OLIVER

PREFACI

Moltes de les aventures explicades en aquest llibre van succeir de debò. Una o dues foren experiències pròpies, les altres les visqueren els nois que foren companys meus d'escola. Huck Finn és un personatge de la vida real; Tom Sawyer també, però no és una única persona, sinó una combinació de les característiques de tres nois que coneixia i, per tant, pertany a l'estil arquitectònic compost.

Les estranyes supersticions esmentades eren molt populars entre les criatures i els esclaus de l'Oest, a l'època d'aquesta història, és a dir, trenta o quaranta anys enrere.

Tot i que el meu llibre vol servir sobretot per a entreteniment de nois i noies, espero que no serà rebutjat pels homes i les dones amb aquesta excusa, perquè part de les meves intencions és procurar recordar agradablement als adults allò que foren una vegada, com eren els seus sentiments i els seus pensaments, com parlaven i en quines curioses empreses es comprometien.

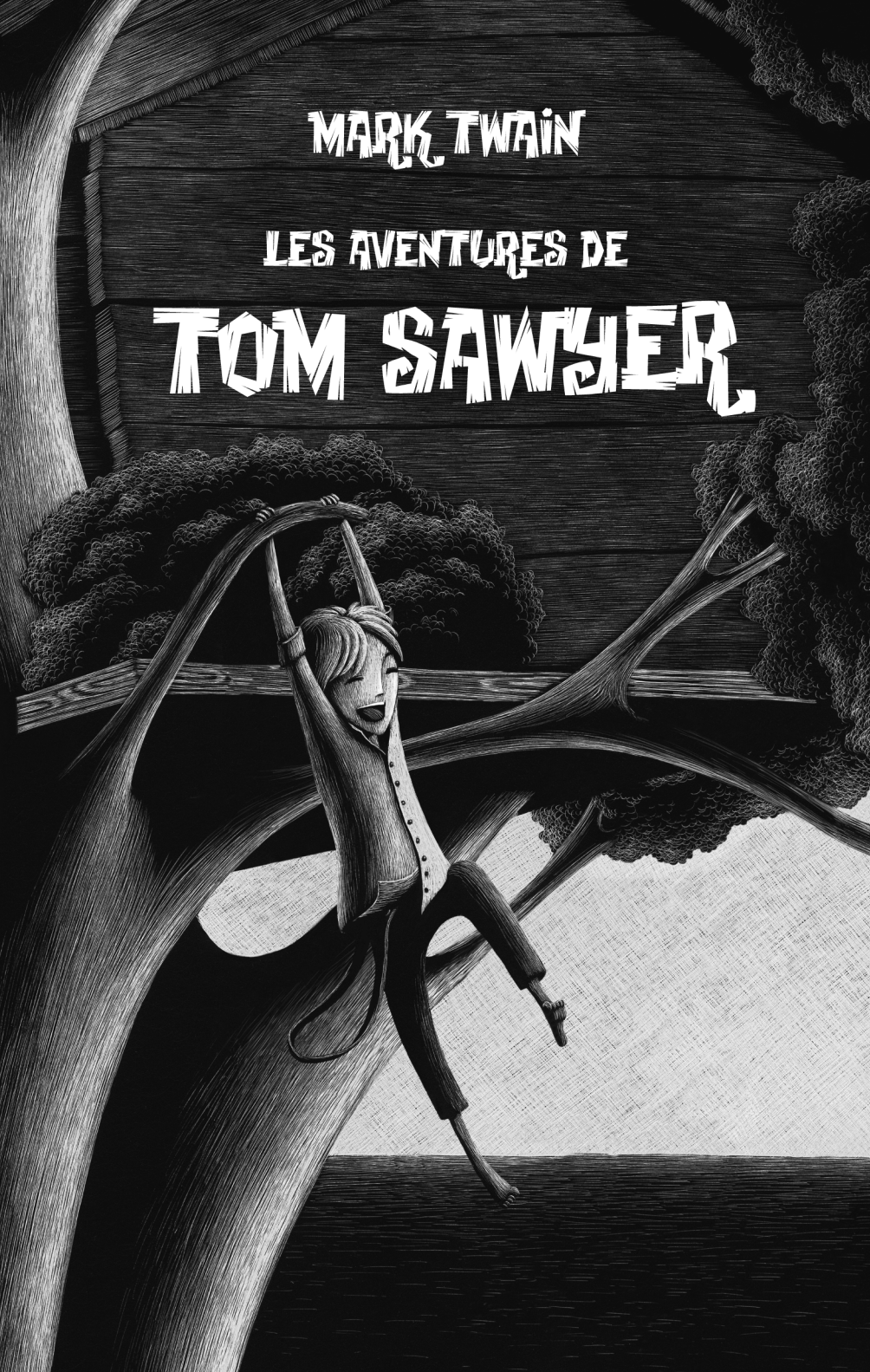
Hartford, 1876

MARK TWAIN

MARK TWAIN

LES AVENTURES DE

TOM SAWYER

CAPÍTOL I

–Tom!

Cap resposta.

–Tom!

Cap resposta.

–Em pregunto on es deu haver ficat aquest noi! Oh, Tom!

La bona senyora es va abaixar les ulleres i hi va mirar per sobre arreu de la cambra; després se les va alçar i hi va mirar per sota. Ben poques vegades o gairebé mai no hi mirava a través per veure una cosa tan insignificant com un noi, perquè aquelles ulleres eren el seu luxe particular, l'orgull del seu cor, eren més un «estil» que no pas un objecte útil; igualment hauria pogut veure-hi a través d'un parell de tapadores d'estufa.

Semblava perplexa i va dir, no enfurida però prou alt perquè la sentissin els mobles:

–Molt bé, et juro que si t'agafo, et...

No va acabar perquè en aquell moment estava ajupida i furgava sota el llit amb una escombra; és a dir, que necessitava tot l'alè per als cops d'escombra. Però només va desenterrar el gat.

–No he vist mai un noi tan trapella!

Va anar cap a la porta oberta, s'hi va aturar i des d'allí va mirar per les tomaqueres emparrades i pels matolls d'herbes talperes que constituïen el jardí. Tom no hi era. Així és que va alçar la veu en el to que calia segons la distància, i va cridar:

–Tom! Oh, Tom!

Va sentir un sorollet darrere seu i es va girar just a temps d'engrapar un noiet pels faldons del gec i impedir-li la fugida.

–Té! Se m'hauria d'haver acudit el rebost! Què hi feies, aquí?

–Res.

–Res, diu! Mira't les mans, i mira't la boca! Amb què t'has empastifat?

–I jo què sé, tia!

–Doncs, jo sí que ho sé. Amb melmelada, amb això t'has empastifat. T'he dit quaranta vegades que si no deixaves tranquil·la la melmelada et faria la pell. Acosta'm aquell bastó!

El bastó es va agitar en l'aire. El perill era imminent.

–Oh! Mireu darrere, tia!

La bona senyora es va girar d'una revolada i es va arremangar les faldilles davant el perill; en aquell instant el minyó va volar, va grimpar per l'alta tanca de taulons i va desaparèixer per l'altra banda. La tia Polly va romandre un instant sorpresa i llavors es va posar a riure suaument.

–Mala pell! I jo que no n'aprendré mai. Com si no me n'hagués fetes prou, de trapelleries, per intentar trobar-lo ara! Sí, els vells beneits són els beneits més grans del món. Ja ho diu la dita, que gos vell no aprèn jocs nous. I ell se n'inventa cada dia; com voleu, pobra de mi, que els hi endevini? Sembla com si sabés fins on em pot amoïnar just per no fer-me sortir de solc, i sap que si em pot distreure un segon, o fer-me riure, ja ha passat tot i no sóc capaç ni de ventar-li una galtada. No faig el que em toca, amb aquest noi; és la pura veritat, com hi ha món! Estalviar el bastó és aviciar el minyó, ja ho diu la Bíblia. Sóc una pecadora imperdonable i pateixo per tots dos, ja ho sé. És de la pell de Barrabàs, però, valga'm Déu, és el fill de la meva pobra germana morta, pobreta, i no tinc cor per estovar-lo. Cada vegada que el deixo estar, tinc remordiments de consciència, i cada

vegada que l'atupo em fa mal aquest cor meu tan vell. Sigui com sigui, ja ho diuen les Escripures, que home nascut de dona té la vida curta i plena d'affliccions; reconec que és així. Aquesta vesprada farà campana i demà l'hauré de fer treballar per castigar-lo. És un càstig dur fer-lo treballar en dissabte, quan tots els nois fan festa. Però ell detesta la feina més que qualsevol altra cosa, de manera que així faré una mica el que em pertoca per ell, que, si no, seré la seva ruïna.

Tom va fer campana i s'ho va passar d'allò més bé. Va tornar a casa just a temps d'ajudar Jim, el noi negre, a serrar la llenya per a l'endemà i a tallar les teies abans de sopar... Si més no, va arribar a temps d'explicar a Jim les seves aventures, mentre Jim feia les tres quartes parts de la feina. Sid, el germà petit de Tom, més ben dit, el germanastre, ja havia fet la seva tasca d'arreglar les estelles; era un noi tranquil, respectuós, poc donat a les aventures.

Mentre Tom sopava i pispava sucre quan en tenia l'oportunitat, la tia Polly li feia preguntes insidioses i carregades de segona intenció: li volia fer fer revelacions perilloses. Com moltes ànimes cànides, creia vanitosament que estava dotada d'una capacitat especial per a la diplomàcia fosca i misteriosa, i considerava les seves mauleries més innocents com meravelles de profunda sagacitat.

—Tom —va dir—, oi que feia molta calor, a l'escola?

—Sí, s'nyora.

—Devies tenir ganes d'anar a nedar, oi?

Tom va tenir una lleugera esgarrifança de temor, un pèl de sospita que el va inquietar. Va mirar la tia Polly a la cara, però no hi va descobrir res, així és que digué:

—No, s'nyora... Bé, no gaires.

La bona dona va estirar el braç i va palpar la camisa de Tom.

—Però ara no en tens, de calor, oi?

Es va sentir afalagada en constatar que havia sabut descobrir que la camisa era eixuta sense que ningú s'adonés que era precisament allò el que volia saber. Però, a desgrat d'ella, Tom es va adonar d'on bufava el vent. I es va anticipar a la seva pròxima jugada.

—Alguns de nosaltres ens hem mullat el cap sota la bomba... Jo encara el tinc banyat, veieu?

La tia Polly es va sentir vexada de pensar que li havia passat de llarg aquell detall tan evident i que havia perdut una oportunitat. Però aleshores va tenir una nova inspiració.

—Tom, no et deus haver desfet el coll de la camisa que t'he cosit per banyar-te el cap, oi? Descorda el gec!

La inquietud va esvair-se de la cara de Tom. Va obrir la jaqueta. El coll de la camisa estava cosit i ben cosit.

—Trapella! Bé, ja te'n pots anar. Estava segura que havies fet campana i que havies anat a nedar. Et perdono, Tom; reconec que ets com el gat de la dita, més bo del que no sembles... per aquesta vegada.

Estava en part descontenta perquè li havia fallat la seva sagacitat, i en part contenta perquè, per una vegada, Tom s'havia captingut com un noi obedient.

Però Sidney digué:

—Oh, Però jo diria que heu cosit aquest coll amb fil blanc, i ara és cosit amb fil negre!

—Què? És clar que l'he cosit amb fil blanc! Tom!

Però Tom no va esperar la resta. Tot sortint per la porta digué:

—Siddy, me les pagaràs!

Quan va ser a lloc segur, va examinar dues agulles llargues que duia clavades a la part de sota de les solapes, totes dues enfilades, una amb fil blanc i l'altra amb fil negre.

—Si no hagués estat per Sid, ella ni se n'hauria adonat. Rellamps de dona! A vegades cus amb fil blanc i a vegades amb negre. Ja es podria decidir per un color, renoi...! Jo no ho puc tenir tot sempre present. I aquest Sid, et juro que l'antonyinaré, com hi ha món!

Tom no era un noi model, al poble. Però el coneixia molt bé, el noi model, i l'odiava.

Dos minuts més tard, o fins i tot menys, ja havia oblidat totes les seves penes. I no perquè fossin en absolut menys dures i amargues per a ell del que ho són les penes d'un home gran per a un home, sinó perquè un interès nou i poderós les va eclipsar i les va allunyar de moment del seu pensament; exactament com els infortunis d'un home són oblidats enmig de l'excitació de noves empreses.

Aquell nou interès era una valuosa novetat en l'art de xiular, que havia après d'un negre i que volia practicar sense ser destorbat. Consistia en un piulet d'ocell tot especial, una mena de refilada líquida, que s'aconseguia tocant-se el paladar amb la llengua a intervals curts durant la xiulada. El lector probablement recorda com fer-ho si ha estat mai un noi. Amb diligència i atenció, ben aviat va aconseguir-hi bona traça, i caminava a grans gambades carrer avall amb la boca plena d'harmonia i l'ànima plena de satisfacció. Sentia gairebé el mateix que sent un astrònom quan descobreix un planeta nou. I pel que feia al plaer intens, profund, nítid, sens dubte hi sortia guanyant el noi i no l'astrònom.

Els capvespres d'estiu eren llargs. Encara no feia fosca. Al cap de poc temps Tom va aturar la xiulada. Tenia davant seu un foraster, un noi un pèl més alt que ell. Un nouvingut de qualsevol edat i del sexe que fos era una curiositat imprevista per al poblet de Saint Petersburg. Aquell noi anava ben vestit, massa ben vestit per ser dia feiner, i allò era senzilla-

ment espantat. Portava una gorra que era una cosa exquisida. La seva jaqueta blava, ben embotonada, era nova i molt repolida, igual que els pantalons. Portava sabates, i això que només era divendres. Fins i tot duia un llaç de coll, una senyora cinta ben lluent. Tenia un aire tan de ciutat, que Tom va sentir que se li encarcaraven els budells, i com més mirava aquella esplèndida meravella, més arrufava el nas davant tanta finor, i més miserosa i bruta li semblava la seva pròpia roba. Cap dels dos no parlava. Si l'un es movia, l'altre també, però només de costat, fent un cercle. Estaven cara a cara, mirant-se als ulls, i finalment Tom digué:

—Et puc atonyinar!

—M'agradaria veure com ho intentes.

—Doncs, ho puc fer.

—Tanmateix, no pots.

—Sí, que puc.

—No, que no pots.

—Sí, puc.

—No pots.

—Puc.

—Que no.

Una pausa incòmoda. I Tom digué:

—Com te dius?

—No n'has de fer res.

—Doncs, jo et dic que sí, que n'he de fer res.

—I per què no en fas alguna cosa, doncs?

—Si no calles, veuràs...

—Llengua! A veure?

—Oh, et penses que ets molt eixerit, oi? Doncs, jo et podria atonyinar amb una sola mà i amb l'altra fermada a l'esquena, si volgués!

—I per què no vols? Només ho dius, que podries!

- Ho faré, si fas el ximple!
- Oh, és clar... N'he vistos un munt, de llenguts com tu.
- Carrinckle! Et penses que ets algú, oi?
- Au, mi-te'l, quin barret!
- Pots abonyegar-lo, si no t'agrada, apa! A veure si goses treure-me'l, però ja saps que, qui ho faci, ha begut oli.
- Ets un mentider!
- I tu un altre.
- Ets un podrit mentider, i un covard, que no goses començar!
- Au, Au... arruix!
- Escolta... si em continues marejant, t'esfondraré la closca amb un cop de pedra.
- Oh, poc m'ho crec, que ho faràs!
- I tant, que ho faré.
- Apa, i per què no ho fas, doncs? Per què només ho dius, que ho faràs? Per què no ho fas? Que potser tens por?
- Jo no tinc por.
- En tens.
- No en tinc.
- En tens.
- Una altra pausa, i més ullades i més moviments de costat fent cercle. Arribaren que estaven a tocar a tocar. Tom va dir:
- Escampa d'aquí!
- Escampa tu!
- No vull.
- Jo tampoc no vull.
- Van romandre així, cadascú amb una cama tibada per apuntalar-se i empènyer l'altre amb força, mirant-se de fit a fit amb odi. Però cap dels dos no aconseguia avantatge sobre l'altre. Forcejaren fins a estar encesos i sufocats; llavors afluixaren amb immensa cautela i Tom digué:

–Ets un covard i un caganer. Ho diré al meu germà gran i ell et deixarà ben tou amb només un dit, ja ho veuràs!

–I a mi què m'expliques, del teu germà? Jo en tinc un de més gran que el teu, de germà; i el meu pot tirar el teu a l'altra banda d'aquesta tanca.

Tots dos germans eren imaginaris.

–Això és una bola.

–Que tu ho diguis no fa que ho sigui.

Tom va fer una ratlla a la pols de terra amb el dit gros del peu i digué:

–A veure si ets capaç de trepitjar la ratlla, i si ho fas t'atonyinaré fins que no t'aguantaràs dret. I si no ho fas ets un tifa!

El noi foraster va trepitjar immediatament la ratlla i va dir:

–Has dit que ho faries. A veure si n'ets capaç, de fer-ho!

–No em burxis, ara. T'aniria més bé si escampaves.

–Bé, tu has dit que ho faries... Per què no ho fas, eh?

–Fes-te trons! Ho faré per dos cèntims!

El noi foraster va treure dues monedes de coure de la butxaca i les hi va allargar, burleta. Tom les va tirar a terra.

En un segon, tots dos rodolaren per terra, es rebolcaren pel fang, enganxats com gats, i durant un minut s'estiraren i s'esqueixaren i s'arrabassaren roba i cabells, es colpejaren i s'esgarrinxaren el nas i es cobriren tots dos de pols i de glòria.

Llavors la confusió va agafar forma i de la boira de la batalla va sorgir Tom, eixancat sobre el noi foraster i apunye-gant-lo.

–Digues: «Em dono» –va fer Tom.

L'altre noi només espeternegava per alliberar-se; i plorava, però era de ràbia.

–Digues: «Em dono» –va repetir Tom, i va continuar apunyegant-lo.

Finalment, el foraster va balbucejar: «Em dono», i Tom el va deixar anar.

–A veure si n'aprens! La pròxima vegada val més que miris amb qui te la jugues.

El noi foraster s'allunyà espolsant-se la roba; sanglotava, ruflava i de tant en tant es girava i brandava el cap tot amenaçant Tom del que li faria «quan el tornés a atrapar». Tom li contestava amb befes i s'allunyava estarrufat com un gall. Però just quan havia girat l'esquena, el noi foraster va agafar una pedra, la hi va tirar entre espatlla i espatlla i va arrencar a córrer com un gànguil. Tom va encaçar el traïdor fins a casa seva i així va descobrir on vivia. Va prendre posicions a la porta durant una estona, reptant l'enemic perquè sortís; però l'enemic només li feia ganyotes des de l'altra banda de la finestra i declinava l'ofertament. Finalment, va comparèixer la mare de l'enemic i va escridassar Tom dient-li dolent, depravat, ordinari, i li va ordenar que se n'anés d'allí. Així és que Tom se'n va anar, però va dir que es podia permetre el luxe d'ajornar l'estovada.

Va arribar a casa prou tard i en enfilar-se cautelosament per la finestra es va trobar que la seva tia li havia preparat una emboscada. Quan la dona va veure l'estat de la roba del noi, la seva resolució de convertir el lleure del dissabte en captiveri de treballs forçats va esdevenir d'una fermesa inamovible.

CAPÍTOL II

Va arribar el matí del dissabte i tot era lluminós, fresc i ple de vida. A cada cor hi havia una cançó, i si el cor era jove, la música eixia als llavis. Hi havia joia a cada rostre i lleugeresa a cada passa. Les acàcies eren florides i la flaire embaumava l'aire.

La muntanya de Cardiff, que s'alçava darrere el poble, verdejava a la llunyania i semblava una Terra de Meravelles, una il·lusió plàcida i seductora.

Tom va comparèixer a la vorera del carrer amb un cubell ple de calç líquida i una brotxa de mànec llarg. Va contemplar la tanca i l'alegria de la natura va desaparèixer, mentre que, al seu esperit, s'hi instal·lava una profunda malenconia. Trenta iardes de tanca de nou peus d'alçada! La vida li va semblar sense sentit i pensava que l'existència no era més que una càrrega molt feixuga.

Amb un sospir, va sucra la brotxa i la va passar pel tauló de dalt; va repetir l'operació; una altra vegada; va comparar la insignificant franja emblanquinada amb la immensitat de tanca sense emblanquinat i es va asseure descoratjat damunt una caixa de fusta.

Jim va sortir saltironant i cantant *Buffalo Gals*, amb un poal de llauna a les mans. Portar aigua de la bomba del poble sempre havia estat per a Tom una feina odiosa, però ara no li ho va semblar. Recordava que a la bomba sempre hi havia una gernació de noies i nois blancs, mulatos, negres, que esperaven la seva tanda asseguts, fent intercanvis de fòtils, discutint, barallant-se i fent gatzara. I va recordar també que, malgrat que la font només era a unes cent cinquanta iardes de casa, Jim no tornava mai de portar un

poal d'aigua abans d'una hora, i això encara quan algú l'anava a buscar.

–Escolta, Jim –digué Tom–. Jo aniré a buscar l'aigua si tu emblanquines una mica.

Jim fa ver que no amb el cap i digué:

–No pot ser, amo Tom. La sinyora diu que hai d'anar a dur io l'aiga i no m'hai d'aturar a iugar am dingú. M'ha dit que de segur l'amo Tom em diria que emblanquinés i m'ha dit que passés de iarg i anés a la feina... i que eia ia s'encarregaria de l'emblanquinada.

–Oh, Jim, no en facis cas, del que diu ella. Sempre parla així. Do'm el poal... Tornaré d'aquí a un minut. Ella ni ho sabrà.

–Oh, no goso, amo Tom. La sinyora em farà la pei, oi tant!

–Ella? Però si no pega mai a ningú! Només et pica el cap amb el didal, però això no és res, no fa gens de mal. Diu coses terribles, això sí, però el parlar no fa mal... si no és que es posi a plorar. Jim, et donaré una bala. Et donaré una bala blanca.

Jim va començar a vacil·lar.

–Una bala blanca, Jim, de les que guanyen sempre!

–Ai, sí, és una boia preciosa, ja ho dic io; però, amo Tom, io tinc por que la sinyora...

–I si vols, a més, et mostraré la ferida del dit gros del peu...

Jim era humà, i aquella temptació va ser massa per a ell. Va deixar el poal a terra, va agafar la bala blanca i es va ajupir amb un interès apassionat a veure com Tom es desembenava el dit. Un segon més tard volava carrer avall amb el poal i amb un formigueig a l'esquena, Tom emblanquinava vigorosament i la tia Polly es retirava del camp de batalla amb una espartdenya a la mà i l'expressió triomfant.

Però l'energia de Tom no va durar gaire. Va començar a pensar en les diversions que havia planejat per a aquell dia i les seves penes es multiplicaren. Ben aviat arribarien els nois lliures camí de tota mena d'expedicions meravelloses i es farien un tip de riure's d'ell perquè havia de treballar... Només de pensar-ho, ja s'encenia com foc. Va treure tota la seva fortuna terrenal i la va examinar: bocins de joguines, bales i quincalleria diversa; potser era prou per comprar un intercanvi de treball, però no per comprar tant com mitja hora de llibertat total. Es va tornar a ficar els seus escassos mitjans a la butxaca i es va treure del cap la idea d'intentar comprar els altres nois. En aquell moment de desesperança i foscor, li va venir una inspiració sobtada. Ni més ni menys que una gran inspiració, una inspiració magnífica. Va agafar la brotxa i es va posar a treballar tranquil·lament.

Uns instants després va aparèixer Ben Rogers, precisament el noi de qui Tom temia més les befes. Ben avançava fent saltirons, gambades i bots –prova que tenia el cor alegre i belles perspectives–. Menjava una poma i de tant en tant feia un aüc melodiós, seguit d'un «ding dong dong, ding dong dong» en to greu, perquè personificava un vaixell de vapor. En arribar a prop de Tom va minorar la velocitat, es va col·locar al mig del carrer, es va inclinar per estribord, va orsar ponderadament i amb una meticulositat laboriosa: estava personificant el *Big Missouri* i considerava que tenia nou peus d'aigua de calat. Era, a la vegada, vaixell, capità i campanes, de manera que s'havia d'imaginar alhora dret al pont superior donant ordres i al lloc que calgués executant-les.

–Alto, mestre! Dling-aling-dling!

La nau havia gairebé aturat la marxa i atracava lentament a la vorera.

–Marxa enrere! Dling-a-ling-dling!

Va estirar els braços i els va aguantar tibats a banda i banda del cos.

–Marxa a estribord! Dling-a-ling-dling! Xup-xuuu-xuuup!

I amb la mà dreta descrivia cercles majestuosos perquè representava una roda de quaranta peus.

–Marxa enrere a babord! Dling-aling-dling! Xup-xuuu-xuuup!

La mà esquerra va començar a descriure cercles.

–Alto a estribord! Dling-a-ling-dling! Alto a babord! Endavant a estribord! Alto! Gireu lentament! Dling-a-ling-dling! Xup-xuuu-xuuup! Tireu aquesta ralinga! Via, au! Ei, què passa amb aquest cap? Com anem per aquí? Fermeu-lo a aquest pal! Acosteu-vos al moll, ara! Prou! Pareu les màquines, nostramo! Dling-a-ling-dling!

I quan provava les claus de nivell:

–Xssss! Xssss!

Tom continuava emblanquinant sense fer esment del vapor. Ben el va mirar un instant i llavors digué:

–Hi-hi! Tens mala peça al teler, oi?

Cap resposta. Tom contemplava els darrers tocs amb mirada d'artista; llavors donava una pinzellada suau i observava el resultat com abans. Ben se li va acostar. A Tom la boca li feia aigua en veure la poma, però va continuar atent a la feina. Ben digué:

–Ei, nano! Has de treballar, oi?

–Ah, ets tu, Ben! No t'havia vist.

–Dic, jo me'n vaig a nedar. No t'agradaria venir? Però, naturalment, tu t'estimes més treballar, oi? I és clar que sí.

Tom va mirar un instant el noi i digué:

–A què dius treball, tu?

–Ah, això no és treballar?

Tom va reprendre la tasca i va contestar amb indiferència:
–Bé, potser sí, i potser no. Jo el que sé és que això agrada a Tom Sawyer.

–Au, vinga! No em faràs creure que això t’agrada?

La brotxa continuava emblanquinant.

–Si m’agrada? Bé, no veig per què no m’hauria d’agradar. Que vols dir que hi ha cada dia l’oportunitat d’emblanquinant una tanca?

Allò va situar la cosa sota un altre aspecte. Ben va deixar de mossegar la poma. Tom va continuar bellugant la brotxa amb moviments delicats, i de tant en tant reulava una passa per veure’n l’efecte i afegia una pinzellada ça i lla; tornava a contemplar-ne l’efecte, i Ben observava tots els seus moviments, cada cop més interessat, cada cop més fascinat. Al cap d’una estona digué:

–Tom, deixa’m emblanquinant una mica.

Tom s’ho va pensar; estava a punt d’accedir, però va canviar d’idea.

–No, no, no pot ser de cap manera, Ben. És que, saps?, la tia Polly és terriblement mirada amb aquesta tanca, la part que dona al carrer, comprens? Si fos la banda de dins, a mi no m’importaria, i a ella tampoc. Sí, és particularment primmirada amb aquesta tanca, s’ha d’emblanquinant molt bé, molt bé; em sembla que no hi ha un noi entre mil, potser entre dos mil, que ho pugui fer com s’ha de fer.

–De debò? Au, vinga, Tom. Només deixa-m’ho provar, tan sols una miqueta... Si jo fos tu, et deixaria.

–Ben, ja m’agradaria deixar-te, t’ho juro. Però la tia Polly... Mira, Jim ho volia fer, però ella no l’ha deixat. Sid també ho volia fer, i ni a Sid no li ho ha deixat fer. Comprens, ara, el meu compromís? Si et poses a emblanquinant la tanca i passa qualsevol cosa...

—Oh, no pateixis, hi aniré ben alerta. Au, deixa-m'ho provar! Mira, et donaré el cor de la meva poma.

—Bé, au! Però, no, no Ben. Ara no. Tinc por...

—Te la donaré tota!

Tom li va donar la brotxa amb recança a la cara, però amb pressa en el cor. I mentre l'antic vaixell de vapor *Big Missouri* treballava i suava al sol, l'artista retirat seia a l'ombra del costat, damunt una bóta, amb les cames penjant i la poma a la boca, tot pensant com degollaria els altres innocents. No hi va haver manca de material: cada estoneta arribaven nois, venien a fer befa, però es quedaven a emblanquinar. Quan Ben va estar rebentat, Tom ja havia negociat la tanda següent amb Billy Fisher a canvi d'un estel en bon estat; i quan va acabar Billy, Johnny Miller s'hi va posar a canvi d'una rata morta i una corda per fer-la giravoltar; i així hora rere hora.

Cap a mitja tarda, Tom s'havia convertit d'un pobre noi aclaparat per la pobresa que era al matí, en un noi que nedava en l'abundor. A més de les coses que he esmentat, tenia dotze bales, un bocí d'arpa, un cul d'ampolla de vidre blau per mirar-hi a través, un canó de rodet de fil, una clau que ja no obria res, un bocí de guix, un tap de vidre d'ampolla, un soldat de plom, un parell de capgrossos, sis coets, un mixet borni, un pom de porta de llautó, un collar de gos sense gos, un mànec de ganivet, quatre bocins de pela de taronja i un marc de finestra fet malbé.

Tot el temps s'ho havia passat d'allò més bé, amb molta companyia, i la tanca tenia tres capes d'emblanquinat! Si no hagués acabat la calç d'emblanquinar, hauria arruïnat tots els nois del poble.

Tom va considerar que, comptat i debatut, el món no era tan buit. Sense adonar-se'n havia descobert una gran llei de

l'activitat humana: que per fer desitjar una cosa a un home o a un noi, només cal que aquesta cosa sigui difícil d'atènyer. Si hagués estat un filòsof gran i savi com l'escriptor d'aquest llibre, hauria caput que el treball consisteix en qualsevol cosa que una persona té l'obligació de fer, i que el joc consisteix en qualsevol cosa que una persona no està obligada a fer. Això l'hauria ajudat a comprendre per què fer flors artificials o fer anar un molí de pales és treball, mentre que fer rodar una bolla de bitlles o escalar el Mont Blanc és només una diversió. A Anglaterra, hi ha cavallers molt rics que menen cotxes de passatgers tirats per quatre cavalls, al llarg de trenta milles de trajecte diari, a ple estiu, perquè aquest privilegi els costa una xifra considerable de diners; però si se'ls oferís un jornal per fer aquest servei, llavors es convertiria en treball i el refusarien. Tom va reflexionar un moment sobre els canvis que s'havien esdevingut en la seva situació i llavors es va encaminar al seu quarter general per a fer la informació.

CAPÍTOL III

Tom es va presentar a la tia Polly, que estava asseguda a la vora d'una finestra oberta d'una cambra molt agradable de la banda de darrere de la casa, una cambra que era alcova, menjador i biblioteca tot alhora. L'aire estiuenc, embaumat, la quietud plàcida, la flaire de les flors i el zumzeig somnolent de les abelles, tot plegat havia fet el seu efecte i la tia becava sobre la mitja. Només tenia la companyia del gat, i ell